

УДК 657.62.: 658.14.012

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

DOI 10.30838/ P.ES.2224.261218.95.341

Левицька С. О., д.е.н.*Національний університет водного господарства та природокористування***Луцька Н. І., к.е.н.***Університет Короля Данила (м. Івано-Франківськ)*

У статті обґрунтовано необхідність впровадження системи фінансового планування у закладах вищої освіти як сукупність науково обґрунтованих заходів щодо досягнення оптимального співвідношення між бюджетними та позабюджетними фінансовими ресурсами у них. В ході дослідження було визначено основні об'єкти фінансового планування закладів вищої освіти, що впливають формулювання аналітичних завдань забезпечення фінансування діяльності закладів вищої освіти, визначення системи його індикаторів, а також обліково-інформаційної підтримки їх розрахунку. Встановлено, що при плануванні слід конкретно визначати цілі фінансування та реальність виконання поставлених завдань. Тому було виділено перелік основних питань, що слід використовувати при плануванні фінансування державних закладів вищої освіти, що дозволить реалізувати таким закладам більше фінансової автономності та можливостей для залучення коштів для покращення освітнього процесу та матеріально-технічного стану закладу, здійснення науково-дослідних робіт..

Ключові слова: заклади вищої освіти; аналітичне забезпечення; фінансове планування; фінансування закладів вищої освіти; доходи закладів вищої освіти

UDC 657.62.: 658.14.012

ANALYTICAL SUPPORT FOR PLANNING OF FINANCING OF STATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

DOI 10.30838/ P.ES.2224.261218.95.341

Levytska S., Dr in Econ. sc.*The National University of Water and Environmental Engineering***Lutska N., PhD in Economics***University of King Danylo (Ivano-Frankivsk city)*

The article grounded the necessity of the implementation of financial planning system in institutions of higher education. This system includes a set of scientifically grounded measures for achieving the optimal balance between budget and extrabudgetary financial resources in each institution. In the study, the main objects of financial planning in higher education institutions have been determined. This enables the formulation of tasks for analysis of higher education institutions' activities financing, the building of indicators system, as well as the accounting and information support of their calculation. It has been established that financial planning requires the specification of the objectives of financing and the reality of the formed financing tasks. Therefore, a list of the main issues to be used in financial planning in higher education institutions

has been determined. This will allow institutions of higher education to be more autonomous and to get opportunities to raise funds for improving the educational process and the material and technical condition of the institution, providing scientific and research work.

Keywords: institutions of higher education; analytical support; financial planning; financing of higher education institutions; incomes of higher education institutions

Актуальність дослідження. В умовах нестабільності фінансового середовища та підвищення автономності закладів вищої освіти (далі по тексту – ЗВО) в нашій державі набуває актуальності питання створення належної системи фінансування їх діяльності. Зокрема, така система фінансування повинна бути побудована за кращими зразками провідних ЗВО. Проте, важливим на рівні забезпечення функціонування таких закладів, а також з метою повноцінного використання бюджетного та небюджетного фінансування, є налагодження інформаційно-аналітичного забезпечення господарських операцій з формування та використання джерел фінансування ЗВО.

Разом з тим, слід відмітити і іншу тенденцію розвитку вищої освіти – зростання вимог до ЗВО, зокрема до якості кадрового та матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, модернізації змісту вищої освіти та розширення практичної підготовки фахівців. Така ситуація актуалізує потребу розширення фінансування ЗВО для зростання її якості, а також підвищення ефективності використання такого фінансування, що вимагає побудови системи аналітичного забезпечення ухвалення рішень щодо структури залучених фінансових ресурсів та напрямів використання коштів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми фінансування вищої освіти в Україні досліджувалися в останні роки досить активно. Зокрема, слід звернути увагу на публікації таких науковців, як Білінець М.Ю. [2, 3], Волюков В.В. [4], Гальків Л.І. [5], Гладкий М.А. [6], Дмитришин М.В. [7, 8], Коваленко Д.І. [9], Коварова І.В. [10], Котенко Т.М. [11], Сафонова В.Є. [12] та ін. Проте, актуальним питанням, яке майже не висвітлене в науковій літературі, є налагодження обліково-аналітичного забезпечення механізму фінансування діяльності ЗВО.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є формулювання завдань аналітичного забезпечення планування фінансування державних ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать показники ЗВО України у 2010-2017 рр., їх кількість кожен рік скорочується, проте зменшується також і кількість студентів у існуючому населенні, що може свідчити не тільки про негативні тенденції демографічного скорочення, а й про низьку мотивацію молоді до здобуття вищої освіти (рис. 1).

Рис. 1. Показники кількості ЗВО України у 2010-2017 рр.

Джерело: побудовано за даними [1]

Трансформація господарських механізмів бюджетних установ, орієнтована на комерціалізацію їх діяльності, стосується і тенденцій фінансово-економічного розвитку закладів вищої освіти України. Зокрема, такі заклади в останні роки все більш активно шукають засоби небюджетного фінансування власних потреб, зокрема, через надання платних освітніх послуг. Проте, бюрократизація такого самофінансування віддаляє ЗВО від досягнення ефективності залучення позабюджетних коштів. Однак, зауважимо, що нині для результативного розвитку ЗВО життєво необхідним є налагодження дієвого механізму управління процесом залучення та використання альтернативних джерел фінансування власної діяльності.

«Загострення конкуренції на ринку освітніх послуг, підвищення вимог до якості освіти, низький платоспроможний попит населення, постійні зміни зовнішнього економічного середовища та необхідність своєчасної адаптації до них вимагають від ВНЗ, з одного боку, збільшення витрат на забезпечення навчального процесу, формування науково-педагогічних кадрів, підтримку й оновлення матеріально-технічної бази, постійний розвиток ВНЗ, а з іншого – перегляду форм і методів господарювання та розробки ефективного механізму управління

витратами. В зв'язку з цим, актуальною проблемою удосконалення фінансового механізму вищих навчальних закладів є розробка концепції управління витратами з урахуванням особливостей фінансово-господарської діяльності конкретного ВНЗ», - пише Л.В. Гнипа-Чернівецька [13].

Однією з найважливіших функцій управління ЗВО є планування та використання бюджетних ресурсів. При цьому під планом доцільно розглядати кількісне вираження цілей розвитку навчального закладу та розробку шляхів їх досягнення. Виходячи з цього планування як процес стає засобом досягнення поставлених цілей. Слід зазначити, що ринок не відкидає планування, навпаки, в умовах конкуренції виходити на ринок з пропозицією свого спектра освітніх послуг без заздалегідь продуманого, економічно обґрунтованого плану їх розвитку дуже проблематично.

Втілення у життя концепції реформування бюджетного процесу в Україні підвищила інтерес до бюджетного планування і прогнозування. На відміну від періоду, коли державний бюджет був формальним фінансовим документом, тепер він є основою доцільності бюджетного планування та здійснення бюджетних видатків, а базисом нового підходу до організації бюджетного процесу стає бюджетування, орієнтоване на результат.

У наші дні точність фінансового плану стає визначальним фактором управління державними фінансами. Ми можемо пояснити це тим, що бюджетування, орієнтоване на результат, проводиться у вигляді цілеспрямованого управління, яке досягається тільки при точності та виконання бюджетного плану та кошторисів, планів фінансово-господарської діяльності державних установ, зокрема державних ЗВО.

Нині державні ЗВО не сприймаються як заклади, що цілком фінансуються за рахунок державного бюджету, оскільки такі заклади не тільки створюють знання та готують фахівців на запити ринку праці, проте й генерують науково-практичні розробки, що є конкурентоздатними комерційними продуктами. Тому диверсифікуються і джерела фінансування державних ЗВО, що вимагають адекватного планування та аналізу використання.

Крім того, означені тенденції пов'язані з тим, що законодавство України наділяє ЗВО істотною самостійністю щодо системи

внутрішнього управління, а також формування та реалізації фінансової політики, формулювання стратегічних та тактичних цілей розвитку.

Згідно зі Звітом про результати громадського обговорення проекту Закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування вищої освіти» [14], оприлюдненим на сайті МОН України, метою таких змін у системі фінансування вищої освіти є «підвищення якості і ефективності вищої освіти, подолання розриву з потребами ринку праці, створення здорового конкурентного середовища для матеріального стимулювання вищого рівня якості освіти і посилення конкурентоспроможності вищої освіти України на міжнародному ринку освітніх послуг, формування групи лідерів вищої освіти, спроможних конкурувати на західних ринках освітніх послуг».

Проте, в умовах недостатності бюджетного фінансування по суті можна спостерігати значні розриви між законодавчо задекларованою автономністю та фактичними умовами фінансування вітчизняних ЗВО, що не дозволяє їм за бюджетні кошти здійснювати оновлення матеріально-технічної бази та впроваджувати інноваційні та інтерактивні засоби навчання. У зв'язку з цим ЗВО ведуть активні пошуки з залучення позабюджетних коштів для фінансування власної діяльності. Тому для здійснення результативного аналізу фінансової діяльності ЗВО вкрай необхідним є вироблення підходу, що враховує специфіку діяльності ЗВО з отримання та використання альтернативного фінансування.

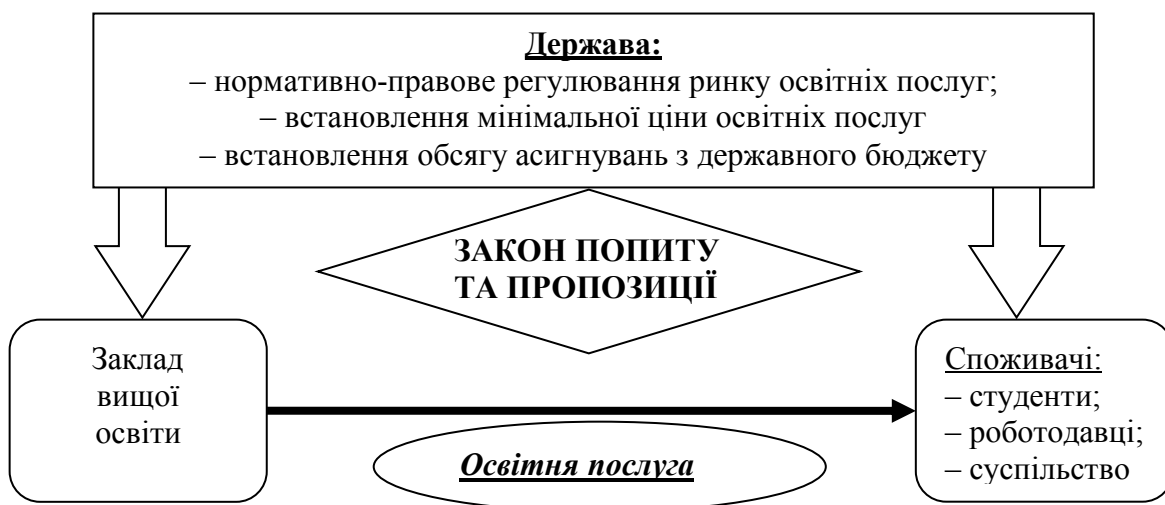
За підсумками моніторингу результативності бюджетних витрат приймаються рішення щодо доцільності продовження фінансування тієї чи іншої цільової бюджетної програми в обсягах, закладених на фінансовий рік. У цьому випадку першочергове значення надається організації фінансового планування і прогнозування у державних установах. В цьому аспекті завданням аналітичного забезпечення фінансування діяльності державних ЗВО є реалізація прогностичної функції. Для цього доцільною є розробка ряду показників, використання яких дасть змогу не тільки ретроспективно оцінити дієвість та доцільність фінансування діяльності ЗВО, але й зробити прогнози зміни фінансового стану, забезпеченості фінансовими ресурсами, виходячи з прогнозів бюджетного фінансування, очікуваних розмірів видатків, темпу зростання цін.

Фінансове планування, як правило, розглядається як сукупність заходів на макро- і мікрорівні, що проводяться органами державної влади та виконавчими органами для планомірного формування та використання фінансових ресурсів при досягненні цілей і завдань фінансової політики. Проте, слід наголосити, що перехід до ринкових механізмів функціонування ЗВО, а також принципові відмінності у бюджетуванні їх діяльності, орієнтованого на результат, позиціонували фінансове планування як один з інструментів управління фінансами ЗВО.

«Не секрет, що річний бюджет поважного українського університету в середньому в 500 разів менший, ніж річний бюджет авторитетного західного університету. – пише О. Панич, – Втім проблема фінансування охоплює не лише питання кількості коштів, але й механізмів фінансування, а також супутнього регулювання, яке впливає на розподіл цих коштів. Стимули для розвитку вищих навчальних закладів залежать від загальної економічної політики держави» [15].

Проте, трансформацію характеру фінансового планування в ЗВО можна пояснити також і змінами особливостей їх діяльності у умовах трансформованої національної економіки, в якій домінуючим і визначальним способом зв'язку між процесом створення послуги та її споживання є ринок таких послуг зі своїм власним механізмом регулювання, контингентом споживачів, обмеженим колом постачальників (продуцентів).

На рис. 2 продемонстровано елементи ринку освітніх послуг, який включає суб'єктів, ціну, закони попиту і пропозиції (рис. 2).

*Рис. 2. Механізм ринку державних освітніх послуг вузів
Джерело: складено автором*

Проте, звертаємо увагу, що наявність держави як сторони відносин на ринку освітніх послуг вносить корективи в розподіл повноважень та завдань у регулюванні фінансування ЗВО. Зокрема, держава:

– визначає систему нормативно-правового регулювання ринку освітніх послуг, в тому числі порядок ціноутворення. Це означає, що ті питання фінансового планування та забезпечення, які у комерційних підприємствах здійснюються на локальному рівні, централізуються на рівні центральних органів влади та уніфікуються. Тому самим ЗВО на локальному рівні залишається побудувати таку систему внутрішнього управління, яка б дозволила оперативно моніторити та оцінювати стан та структуру фінансування діяльності ЗВО, що потребує її аналітичного забезпечення (обґрунтування системи показників, системи їх інформаційного забезпечення, методики їх оцінки та інтерпретації);

– встановлення мінімальної ціни освітніх послуг. Це обмежує здатність ЗВО варіювати ціну освітньої послуги, не дозволяє повноцінно застосувати інструменти цінової конкурентоздатності. Так, мінімальна ціна освітньої послуги потенційно визначає обсяги надходжень спеціального фонду від надання платних освітніх послуг. В сучасних умовах платною освітньою діяльністю займається практично будь-який навчальний заклад. Однак доходи, одержувані від цього виду діяльності, різні. Величина одержуваних доходів обмежується, з одного боку, собівартістю послуг, а з іншого - ціною даної послуги. Різниця між ціною послуги та її собівартістю - основне джерело отримання позабюджетних коштів;

– встановлення обсягу асигнувань з державного бюджету, що визначає обсяги надходжень загального фонду ЗВО. Проте, значною проблемою є відсутність належного інституційного середовища регулювання механізмів фінансування системи вищої освіти. Зокрема, в цих умовах адекватно розподілити бюджетне фінансування між ЗВО надзвичайно складно. По-перше, це пов'язано з різною місткістю ЗВО, їх різною регіональною важливістю, а також різною системою матеріально-технічного забезпечення. Крім того, в процесі розподілу фінансування не враховується дієвість механізмів внутрішнього фінансового управління, налагодженого у ЗВО. Тому в цих умовах досягти результативності видатків на освіту майже неможливо, оскільки значні обсяги видатків ЗВО не означають їх дієвість та доцільність.

Таким чином, жорстке регулювання бюджетного фінансування діяльності ЗВО провокує слабку гнучкість такого механізму фінансування, а також неможливість повноцінного досягнення ефективності фінансування діяльності ЗВО.

В аналітичному дослідженні проблем механізму фінансування освіти в Україні В. Башко відзначає: «У результаті реформування механізмів інституційного фінансування в Україні мають бути досягнуті такі цілі: підвищення якості освіти; підвищення ефективності фінансування; рівність прав здобуття освіти; підвищення результативності освіти (внеску освіти в економічне зростання). Зазначених цілей планується досягти за рахунок такого: зміни об'єкта фінансування <...>; створення конкурентного середовища на ринку освітніх послуг за рахунок усунення дискримінації між закладами різних форм власності в частині фінансування з держбюджету; орієнтації на ключові показники ефективності при визначенні обсягів фінансування навчальних закладів; заохочення приватних джерел фінансування освіти <...>» [16].

Специфіка сучасних ринкових умов функціонування ЗВО визначає значення фінансового планування, що передбачає використання програмно-цільового методу планування та фінансування, а також бюджетування, орієнтованого на результат, для цілей управління фінансуванням діяльності ЗВО. Тому фінансове планування стає одним із ключових інструментів управління фінансами ЗВО і співвідноситься з загальноприйнятими підходами до організації та проведення фінансового планування, які є основоположними для таких закладів. Водночас, існує специфіка фінансового планування в ЗВО, які необхідно враховувати при обґрунтуванні фінансових процедур та методичних підходів до фінансового планування в установах даного виду діяльності.

Висновки. В ході даного дослідження можна сформулювати наступні висновки:

1. Систему фінансового планування у ЗВО слід визначити як сукупність науково обґрунтованих заходів щодо досягнення оптимального співвідношення між бюджетними та позабюджетними фінансовими ресурсами ЗВО, отриманими від різних видів підприємницької та іншої діяльності, яка приносить дохід, мінімізації зовнішніх і внутрішніх фінансових ризиків у відповідності з

розробленими показниками ефективності та результативності функціональної діяльності установ для підвищення якості освітніх послуг.

2. До об'єктів фінансового планування ЗВО необхідно віднести:

– систему фінансових ресурсів ЗВО з поділом на бюджетні і позабюджетні (для цілей аналітичного забезпечення ухвалення рішення щодо фінансування ЗВО слід зважати і на підгрупи таких ресурсів;

– фінансові відносини ЗВО, що виникають у ході формування та розподілу грошових коштів, їх фондів;

– обсяги надходжень, видатків за їх структурою, а також результат виконання кошторису як вартісні показники результатів розподілу фінансових ресурсів.

На ці об'єкти слід звернути увагу при формулюванні завдань аналітичного забезпечення фінансування діяльності ЗВО, визначенні системи його індикаторів, а також обліково-інформаційної підтримки їх розрахунку.

3. Вважаємо, що підходи до організації фінансового планування і прогнозування в системі ЗВО повинні враховувати наступні вимоги:

– підпорядкованість головної мети функціональної діяльності вищих навчальних закладів – надання якісних освітніх послуг і зміцнення фінансового потенціалу;

– реальність досягнення запланованих цілей з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових ризиків;

– можливість використання в процесі фінансового планування та прогнозування конкретних якісних і кількісних показників результативності;

– наукову обґрунтованість фінансового планування. Реалізація цілей фінансового планування у вузі здійснюється через взаємозв'язок його завдань і принципів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Статистичний збірник «Вища освіта в Україні / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/03/zb_vo_xls.zip
2. Білінець М. Ю. Ендаумент-фонд як альтернативне джерело фінансування вищої освіти [Електронний ресурс] / М. Ю. Білінець // Бізнес Інформ. - 2015. - № 3. - С. 35-39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_3_7
3. Білінець М. Ю. Освітні кредити як джерело фінансування вищої освіти: світова

- практика та українські реалії [Електронний ресурс] / М. Ю. Білінець // Інвестиції: практика та досвід. - 2016. - № 15. - С. 34-38.
4. Воліков В. В. Удосконалення механізму фінансування та вкладення бюджетних коштів у виконання науково-дослідних робіт вищих навчальних закладів та наукових установ [Електронний ресурс] / В. В. Воліков // Економіка розвитку. - 2014. - № 1. - С. 5-12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecro_2014_1_3
 5. Гальків Л. І. Загальні витрати на освіту в Україні та їх роль у формуванні інноваційного потенціалу [Електронний ресурс] / Л. І. Гальків // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. - 2014. - Вип. 27. - С. 299-303. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvbdfa_2014_27_47.pdf
 6. Гладкий М. А. Функції держави в забезпеченні позабюджетного фінансування вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / М. А. Гладкий // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. - 2014. - № 1. - С. 159-163. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2014_1_26
 7. Дмитришин М. В. Моделі джерел фінансування вищих навчальних закладів різних країн світу [Електронний ресурс] / М. В. Дмитришин // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. - 2014. - № 9. - С. 305-311. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2014_9_46
 8. Дмитришин М.В. Формування та ефективність фінансового механізму вищих навчальних закладів: Монографія / М. В. Дмитришин. – Івано- Франківськ: НАІР, 2014. – 164 с.
 9. Коваленко Д. І. Фінансування інвестиційної діяльності вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / Д. І. Коваленко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка. - 2016. - Вип. 2. - С. 168-173. - Режим доступу: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2016/12/2-6-2-2016-29.pdf>
 10. Комарова І. В. Державне фінансування вищої освіти в Україні у контексті світових тенденцій [Електронний ресурс] / І. В. Комарова, П. Г. Комаров // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2015. - № 3. - С. 85-89. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2015_3_20
 11. Котенко Т. М. Фінансування вищих навчальних закладів в умовах імплементації вищої освіти [Електронний ресурс] / Т. М. Котенко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2014. - Вип. 26. - С. 21-26. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2014_26_5
 12. Сафонова В. Є. Концепція ефективного державного фінансування вищої освіти [Електронний ресурс] / В. Є. Сафонова // Наукові праці МАУП. - 2016. - Вип. 48.

- С. 154-171. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmaup_2016_48_25
13. Гнипа-Черневецька Л.В. Організаційно-економічні аспекти бюджетування у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/SND/Economics/10_gnipa-chernevec_ka.doc.htm
14. Звіт про результати громадського обговорення проекту Закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування вищої освіти» / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/07/23/3-g-o-porinyalnatablitsyabyudzhetniykodekssayt.pdf>
15. Панич О. Реформа фінансування вищої освіти: на що слід звернути увагу / Освітня політика: портал громадських експертів. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1068-reforma-finansuvannya-vishchoji-osviti-na-shcho-slid-zvernuti-uvagu>
16. Башко В. фінансування освіти: скільки, кому і як? //Дзеркало тижня. – 2016. – №. 28.

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). Statystychnyj zbirnyk «Vyshha osvita v Ukraini». Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/03/zb_vo_xls.zip [in Ukrainian].
2. Bilinecj, M.Ju. (2015). Endaument-fond jak aljternatyvne dzherelo finansuvannja vyshhoji osvity. *Biznes Inform*, (3), 35-39. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_3_7 [in Ukrainian].
3. Bilinecj, M.Ju. (2016). Osvitni kredyty jak dzherelo finansuvannja vyshhoji osvity: svitova praktyka ta ukrajinsjki realiji. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, (15), 34-38. [in Ukrainian].
4. Volikov, V.V. (2014). Udoskonalennja mekhanizmu finansuvannja ta vkladennja bjudzhetnykh koshtiv u vykonannja naukovo-doslidnykh robit vyshhykh navchaljnykh zakladiv ta naukovykh ustanov. *Ekonomika rozvytku*, (1), 5-12. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecro_2014_1_3 [in Ukrainian].
5. Ghaljkiv, L.I. (2014). Zagaljni vytraty na osvitu v Ukraini ta jikh rolj u formuvanni innovacijnogho potencialu. *Naukovyj visnyk [Bukovynsjkogho derzhavnogho finansovo-ekonomichnogho universytetu]*. *Ekonomichni nauky*, (27), 299-303. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvbdfa_2014_27_47.pdf [in Ukrainian].
6. Ghaljkiv, L.I. (2014). Zagaljni vytraty na osvitu v Ukraini ta jikh rolj u formuvanni innovacijnogho potencialu. *Naukovyj visnyk [Bukovynsjkogho derzhavnogho finansovo-ekonomichnogho universytetu]*. *Ekonomichni nauky*, (27), 299-303. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2014_1_26 [in Ukrainian].
7. Dmytryshyn, M.V. (2014). Modeli dzherel finansuvannja vyshhykh navchaljnykh zakladiv riznykh krajin svitu. *Naukovo-informacijnyj visnyk Ivano-Frankivsjkogho universytetu*

- prava imeni Korolja Danyla Ghalycjkogho*, (9), 305-311. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2014_9_46 [in Ukrainian].
8. Dmytryshyn, M.V. (2014). Formuvannja ta efektyvnistj finansovogho mekhanizmu vyshhykh navchaljnykh zakladiv. *Ivano- Frankivsjk: NAIR*, 164. [in Ukrainian].
 9. Kovalenko, D.I. (2016). Finansuvannja investycijnoji dijajnosti vyshhykh navchaljnykh zakladiv. *Naukovyj visnyk Mukachivsjkogho derzhavnogho universytetu. Ser. : Ekonomika*. (2), 168-173. Retrieved from <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2016/12/2-6-2-2016-29.pdf> [in Ukrainian].
 10. Komarova, I.V. (2015). Derzhavne finansuvannja vyshhoji osvity v Ukrajinі u konteksti svitovykh tendencij. *Visnyk Berdjansjkogho universytetu menedzhmentu i biznesu*, (3), 85-89. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2015_3_20 [in Ukrainian].
 11. Kotenko, T.M. (2014). Finansuvannja vyshhykh navchaljnykh zakladiv v umovakh implementaciji vyshhoji osvity. *Naukovi praci Kirovohradsjkogho nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu. Ekonomichni nauky*, (26), 21-26. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2014_26_5 [in Ukrainian].
 12. Safonova, V.Je. (2016). Konceptija efektyvnogho derzhavnogho finansuvannja vyshhoji osvity. *Naukovi praci MAUP*, (48), 154-171. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmaup_2016_48_25 [in Ukrainian].
 13. Ghnypa-Chernevecjka, L.V. Orghanizacijno-ekonomichni aspekty bjudzhetuvannja u vyshhykh navchaljnykh zakladakh. Retrieved from http://www.rusnauka.com/SND/Economics/10_gnypa-chernevec_ka.doc.htm [in Ukrainian].
 14. Ministerstvo osvity i nauky Ukrajinjy (2018). Zvit pro rezultaty ghromadsjkogho obghovorennja proektu Zakonu «Pro vnesennja zmin do Bjudzhetnogho kodeksu Ukrajinjy shhodo finansuvannja vyshhoji osvity» Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennja/2018/07/23/3-g-o-porinyalnatablitsyabyudzhethnykodekssayt.pdf> [in Ukrainian].
 15. Panych, O. (2017). Reforma finansuvannja vyshhoji osvity: na shho slid zvernuty uvaghu, *Osvitnja polityka: portal ghromadsjkykh ekspertiv*, Retrieved from <http://education-ua.org/ua/articles/1068-reforma-finansuvannja-vishchoji-osviti-na-shcho-slid-zvernuti-uvagu> [in Ukrainian].
 16. Bashko, V. (2016). Finansuvannja osvity: skiljky, komu i jak?. *Dzerkalo tyzhnja*, (28). [in Ukrainian].